

Et land med *hække*

Danmark er nok et af de lande, hvor der er plantet flest hækplanter i haverne. Hækelementet er beskrevet fra danske renæssancehaver som ramme omkring havernes arealer og som kantplanter omkring arealers geometrisk formede bede. Tilbage i 1600-tallet kunne man i Frankrig se broderiparterrer med mønstre formet af smalle buksbomhække med farvet grus imellem. I barokhaver anlagt i 1600 og 1700

tallet er hækken et dominerende element, som omgiver træ- og buskbeplantningen. De formes også som skulpturer i form af buegange, som grønne vægge med åbninger og andre kreative former. Gennem årene er haverne blevet mindre og hækken bruges som ramme omkring villa-, parcelhus- og kolonihaver. Også kirkegårde har taget hækken i brug til adskillelse af gravsteder.

Hvad kendetegner en hæk?

En hæk er en linjeformet plantning af træer eller buske af samme art. For at skabe en tæt plantemasse og bevare faconen på hækken, klippes den på både sider og på toppen. Hække plantes med mange formål. Den kan tjene som hegn omkring en mark, hvor den beskytter mod blæst og hindrer dyr og mennesker i at komme ind. På de næste sider vil du kunne opleve de mange muligheder, der er for at anvende hække som formgivende element i haven. Du vil også kunne finde inspiration til valg af lidt mere utraditionelle planter, som sagtens kan bruges som hæk.

Plantningstidspunkt

Du kan plante hækplanter, der er dyrket i pletter hele året rundt, mens hækplanter, der er barrodede (uden jordklump) kun kan plantes forår og efterår.

Jordbundsforhold

Langt de fleste hækplanter vokser i almindelig havejord, når blot den er fri for rodskrudt inden plantningen. Vælger du at plante surbundsplanter som hæk, skal jorden skiftes til surbundsjord.

Vanding

Det er overordentlig vigtigt, at jorden er fugtig, når du planter barrodede hækplanter. De er gravet op i planteskolen, håndteret og lagret på kølerum, inden de sælges i havecentre. De tåler ingen udtørring på rødderne, som under hele håndteringsprocessen beskyttes med plastic eller plantesække. Barrodede planter skal plantes umiddelbart efter du har hentet dem hjem fra butikken. Efter plantningen er det vigtigt, at jorden trykkes godt til omkring planterne og at der er en fordybning til at vande i. Vand ca. 20 – 30 l vand pr. løbende meter og sørg for, at jorden er fugtig omkring planterne hele det første år efter plantningen. En effektiv, tidsbesparende og miljøbevidst metode er brug af siveslanger, der langsomt forsyner hækken med vand. Når du planter hæk, kan du få vejledning i montering af siveslange i dit lokale havecenter.

Gødning

Planter du i en almindelig næringsrig havejord, kan du med fordel tilføre lidt organisk gødning efter plantningen. Det efterfølgende forår vil hækken ligeledes være meget taknemmelig for at få lidt ekstra næring til væksten. Når hækken har nået den højde og drøjde, som du ønsker, er den fortsatte gødning ikke så vigtig længere.

Valg af planter

Når man skal træffe valget om, hvilken hæk man skal plante, kan det være en god idé at se sig om i nabola- get og kigge på, hvilke løsninger andre har valgt.

Måske trives nogle hække bedre på netop din lokalitet, end andre?

Måske skal hækken være høj eller bred, så nogle hæktyper passer bedre end andre?

Skal det være en hæk, der smider bladene om vintere- ren, eller skal den være stedsegrøn?

Hvilken funktion skal hækken have? Afgrænsning, læ, skygge, som kant mod bedet etc.

FAKTA

Husk at holde rent omkring din nyplantede hæk. Fjern al ukrudt i en afstand af 40 – 50 cm på hver side af hækken. Hvis du planter hæk om efteråret slipper du for ekstra vanding det første år.

Hvad siger loven?

Hegnsløven gælder for hele landet, undtaget er Københavns- og Frederiksberg kommuner. Hegnsløven er en generel lov, som i nogle tilfælde resulterer i et besøg af hegnstilsynet, såfremt naboer ikke kan blive enige. Kort fortalt gælder følgende:

- Det er lovligt at plante hæk i skel, når højden ikke overstiger 1,8 – 2 m, hvis naboen tillader det.
- Vedtægter, som evt. er vedtaget i grundejerforening eller lignende, går forud for den ovenstående regel.
- En hæk eller et hegn i fælles skel er et fælles anliggende; og man skal derfor dele udgifter og efterfølgende vedligeholdelse med sin nabo.
- Ønsker man sin egen hæk, skal den plantes på egen grund.
- Er man i tvivl, bør man sætte sig grundigt ind i hegnsløvens regler. (www.hegnsløven.dk)

Selve plantningen

For at sikre det bedste resultat udspændes en stram snor mellem en række pæle over den forarbejdede jord, som du skal plante i. Man kan vælge at grave en rende eller grave individuelle huller til planterne.

Grav renden så dyb, at der er plads til alle rødderne på planterne. Husk at løsne jorden i bunden af renden.

Nu placeres hækplanterne i en dybde, der svarer til den, de hidtil er blevet dyrket i. Planter du for dybt, har planterne svært ved at komme i gang.

Planter du fra potter, eller planter du med rodklumper, graves renden så bred, at der er plads til at plante dem, så de kommer til at stå snorlige.

I et haverum med faste vægge vil enkelte brudstykker af klippede hække bryde op på de hårde flader og ændrer derved stemningen. Her er taks brugt som hæk.

Når du ønsker et arkitektonisk udseende i haven, har de klippede hække deres fulde berettigelse. De helt lige linjer og kanter udviser disciplin og orden – og ikke mindst danner de rammen om rum, hvor en helt anden verden får fuld eksponering for beskueren. Ikke alle har lige stor fornøjelse af at klippe hæk, men de fleste haveejere er, om ikke andet, glade for resultatet. I gamle dage skulle de løvfældende hække helst klippes før Sankt Hans for at affaldet dermed kunne brændes af. Sådant er det ikke længere. Vent med at klippe hækken til du er sikker på, at fugleredernes trykke verden har fuldført deres mission. Fuglene har du nemlig langt større glæde af i din have, end du har af at få klippet hækken tidligt på sommeren.

FAKTA

Hækaffaldet skal du ikke brænde af, men bruge i din kompost, aflevere det på den kommunale genbrugsstation, hvor affaldet komposteres eller lægge ud som jorddække under frugtbuskene, hvor det holder på fugten i jorden.

Almindelig taks

Stedsegrøn nålebærende plante, som tåler særdeles hård tilbageskæring. Robust, men lidt uensartet, så det anbefales at anvende en udvalgt og forædlet sort, når du planter taks.

- **'Farmen'**, tæt 1,5 – 2 m høj busk med en årlig tilvækst på 8 – 10 cm.
- **'Hillii'**, bred opret busk, der bliver 3 – 4 m høj med en årlig tilvækst på 8 – 12 cm.
- **'Hillii'** får ikke bær.
- **'Hicksii'**, bred søjleformet vækst, bliver 3 - 4 m høj. Årlig tilvækst på 10 - 15 cm.

Taxus baccata, hurtigvoksende frøtaks, der bliver 3 - 4 m høj med en årlig tilvækst på 30 - 40 cm. Du skal plante 1 – 3 planter pr. løbende meter afhængigt af, hvor store planterne er, når du køber dem. Taks er meget robust og tåler både fuld sol og dyb skygge. Er desuden rimelig hårdfør over for salt.

Avnbøg

Et kegleformet landskabstræ, der som klippet hæk beholder bladene siddende hele vinteren. Mørkegrønne bølgede blade og en tæt kompakt grenbygning. Er særdeles robust overfor byklima og tåler blæst. Kan beskæres kraftigt. Plant 4 planter pr. løbende meter.

Buksbom

Det er rigtig populært at bruge buksbom i haverne. Det er en skæg plante at klippe figurer i, og den er fantastisk som lav klippet hæk som kant til havens bede. Buksbom har et meget fint rodnet og kan tåle at stå tørt i længere perioder. Til en lav, tæt hæk skal du plante 4 – 6 små hækplanter pr. løbende meter. Buksbom findes i flere sorter, og det er vigtigt, at du køber den type, som bruges til hæk. Buksbom klippes hvert år i juni måned, hvor de nye lyse skud netop har lavet årets tilvækst.

Tuja

En velkendt hæk fra private haver og fra kirkegårde. Der findes rigtig mange forskellige sorter, som vokser på forskellig vis og har forskellige farvede nåle. De er stedsegrønne og tåler beskæring som hæk, om end det ofte ikke er nødvendigt, da deres søjleform i sig selv danner hækken. Robuste planter, der er fuldt hårdføre og tåler både vind og vinter. Du skal plante 1 – 3 planter pr. løbende meter afhængigt af, hvor store planterne er, når du køber dem.

Bøg

Bøgen er vores nationaltræ og en af de mest anvendte hækplanter omkring de danske haver. I sin klippede form beholder den bladene hele vinteren, så hækken ikke fremstår bar. Køb altid sorterede planter i hæk kvalitet, som hurtigt vil danne kraftige sidegrene og få hækken til at dække hurtigt. Er vindfast og tåler byklima. Plant 4 – 5 planter pr. løbende meter.

Kirsebærlaubær

Der findes en række sorter af kirsebærlaubær, som hver har deres kendetegn i vækstform og bladform. Fælles for alle sorter er, at de vokser opret eller udbredt med stedsegrønne, ret store, blanke mørkegrønne blade. De blomstrer med oprette blomsterstande i maj måned, men vil i klippet form ikke blomstre særlig meget. De trives bedst i sol eller halvskygge og tåler nogen blæst. Efter en hård vinter vil mange af bladene på kirsebærlaubær i løbet af foråret se svedne ud. Klip tilbage til friskt planteved, så skyder busken atter påny.

Cypres

Cypresser er stedsegrønne nåletræer, som ofte har en søjle- eller pyramideformet vækst. Planter man cypresser som hæk, vil de nemt kunne danne en hæk, der kun skal klippes minimalt. Der findes en række sorter, der egner sig til hække, og du vil kunne få kyndig vejledning i dit lokale havecenter, hvis du er interesseret i at prøve at plante en cypreshæk.

Liguster

Ligustrum vulgare

'Atros', er en kraftigtvoksende, tæt og opret ligustersort med mørkegrønne blade, der bliver siddende til, der kommer nye blade om foråret.

'Atrovirens', er en tæt opret busk med lancetformede mørkegrønne blade, som næsten er stedsegrøn

*Liga', kraftigt opretvoksende og tæt forgrenet med matgrønne blade. Den er næsten stedsegrøn.

'Listrum', Kraftigtvoksende, opret og tæt forgrenet. Matgrønne blade, der falder fra november og lader hækken stå uden blade vinteren over.

Alle ligustersorterne er nøjsomme, tåler vind, kan klippes kraftigt, tåler byluft og er hårdføre.

Buskpotentil

Afhængigt af sorten, bliver buskpotentil omkring 60 – 100 cm høj og blomstrer fra starten af juni måned og frem til slutningen af sommeren. Blomsterne er enkle og fås i hvide, rosa, pink, lysegule, gule og rødorange.

Faktisk er der ingen planter, som du IKKE vil kunne bruge til at lave en uklippet hæk med. Selv tulipaner på en lang lige række vil kunne betegnes som en hæk.

Alligevel er der række planter, der er mere velegnede end så mange andre; men du skal endelig ikke lade dig begrænse af behovet for at lave hække af persille, æbletræer, klematis, storbloomstrede roser eller lave bunddækkende planter.

Det er helt klart DIG, der bestemmer over haven, hvor alt kan lade sig gøre!

Hækspiræa, 'Spiraea x vanhouttei'

Kraftigt voksende, lidt grov busk, der nemt bliver 2 m høj. I maj - juni måned står de helt hvide blomster i små skærme og lyser op på de overhængende skud. Spiræa kan også bruges som klippet hæk, men så forsvinder noget af blomstringen.

FAKTA

Det er skønt at have uklippede, uforpligtende hække, som i mange tilfælde virker mere velkomne på de forbipasserende. Også hække omkring naturgrunde bør være uklippede, da de bedre passer ind i det omkringliggende landskab.

Fuchsia

Et imponerende hav af rød-violette blomster, der holder hele sommeren, er ikke et helt almindeligt syn, men det kan altså lade sig gøre at plante en hæk af fuchsia. Den bliver 1,5 m høj og bred; og det er ikke alle fuchsia, der er lige velegnede. Planter i fuld sol.

FAKTA

Uklippede hække fylder mere i bredden, så vær sikker på, at du afsætter nok plads til, at de kan udfolde sig.

Lavendel

Lavendel er nok en af de mest anvendte hække inde i haven. Især omkring rosenbedet er det almindeligt at plante lavendel. At den ikke skal klippes er nok en sandhed med modifikationer, for lavendler bevarer tætheden bedst, hvis de hvert forår klippes tilbage. Plant 5 planter pr. løbende meter og plant i fuld sol eller halvskygge.

Duftende jasmin

Opretvoksende buske, der nemt når 2 m højden, så de fylder meget. Får duftende hvide blomster hvert forår og kan beskæres ved at fjerne de ældste grene ved basis.

Sargents æble

Forårsblomstrende hæk med hvide eller sarrrosa duftende blomster. Kan blive 2 m høj og bred og helt tætforgrenet. Får desuden smukke efterårsfarver. Planter med 4 planter pr. løbende meter.

Spiræa

Det latinske navn på denne spiræa er *Spiraea betulifolia*. Den er eminent som uklippet hæk med sin meterhøje oprette vækst. Rent hvide blomster pryder i juni måned, mens efteråret byder på et væld af gyldne løvfarver.

Perikon

En løvfældende busk, der bliver omkring 1 m høj og bred. Blomstrer med skønne gule blomster midt på sommeren - og holder sensommeren med. Er god et sted, hvor der er lidt skygge i haven. Planter med 2 - 3 planter pr. løbende meter.

Blærespiræa

Rosahvide blomster om foråret og smukt løv gør valget af blærespiræa optimalt, hvis man har plads nok, for den fylder meget. Den når nemt både 2 m i højden og i bredden. Det er ikke noget problem at fjerne de ældste grene hver vinter for at mindske størrelsen. Plant 1 - 2 planter pr. løbende meter for at få en tæt hæk.

Ildtorn

Hvide blomster om foråret og orangerøde bær om efteråret og gennem vinteren, det er kendetegnet for ildtorn. Plantet som hæk holder tornene naboens hund og kat fra grunden, men børnenes bolde punkteres også! Robuste buske, der også er gode som espalier op ad et plankeværk.

Fjeldribs

1,5 m høje og ca. lige så brede bliver fjeldribs, der gennem rigtig mange år har været brugt som hækplante. Den er særdeles velegnet til udsatte steder, da den er robust, vindfør og meget hårdfør. Desuden tåler den både fuld sol og dyb skygge. Plant 2 – 3 planter pr. løbende meter.

Bambus

Du kan roligt plante bambus som hæk, for planterne er "børn" af de blomstrende bambus, der gennem de seneste 10 – 15 år er døde. Der vil så gå omkring 100 år, før de blomstrer og dør! En solid hæk, der hverken skal trimmes eller ryddes op efter. Der findes en række sorter, som du kan vælge imellem, og det vil ofte være nok at plante 2 planter pr. meter.

Rosmarin er som plante meget dekorativ og faktisk velegnet som hæk. Desværre vil der ikke være mange steder i Danmark, hvor klimaet er skånsomt nok til, at det kan lade sig gøre at overvintrø rosmarin – men som sommerblomst måske?

Rododendron

De stedsegrønne rododendron er i princippet alle velegnede som uklippest hæk. Der er stor forskel på, hvor høje de enkelte sorter bliver, så du bliver nødt til at få kyndig vejledning, inden du planter rododendron som hæk. En rododendronhæk er meget nem at passe, når den først er plantet. Tilvæksten er lille, og med en god håndfuld gødning til surbundsplanter vil du bare tænke på at nyde de mange blomster og resten af året en mørkegrøn levende vedligeholdelsesfri væg.

